

Iedereen schrijft nu geschiedenis

Was regionale geschiedschrijving vroeger voorbehouden aan priesters, notarissen en onderwijzers, de laatste dertig jaar doet iedereen mee. De Groninger hoogleraar Maarten Duijvendak praat er vrijdag over op een studiedag van het Obe Postma Selskip over Friese geschiedenis.

SIETSE DE VRIES

Obe Postma (1868-1963) was niet alleen een groot dichter, hij is in zijn vrije tijd ook actief geweest in een aantal takken van wetenschap. Ging de vorige studiedag van het Obe Postma Selskip over zijn bijdragen aan de natuurwetenschappen - Postma was gepromoveerd wiskundige en heeft een aantal wetenschappelijke publicaties op zijn naam staan - dit jaar staat de geschiedschrijving centraal. Postma heeft in zijn vrije tijd veel onderzoek gedaan naar en gepubliceerd over de landindeling en het grondbezit in de Middeleeuwen.

De lezing van Maarten Duijvendak, hoogleraar geschiedenis aan de Rijks Universiteit Groningen, gaat over preprofessionele geschiedschrijving. Tot het begin van de twintigste eeuw was de regionale geschiedschrijving in Nederland grotendeels in handen van amateurs. Een aantal van hen stak, door het niveau waarop ze die geschiedschrijving bedreven, met kop en schouders boven de rest uit.

Duijvendak noemt als voorbeeld Johan Elias, die als jongen van zeventien of achttien als volontair begon bij het Archief van Amsterdam en later twee breed opgezette boeken over de Vroedschap van Amsterdam in de zeventiende en achttiende eeuw schreef, die nog altijd hoog staan aangeschreven.

Ook Obe Postma hoort volgens hem tot die buitencategorie van amateurs. „Hij was heel creatief in het gebruik van zijn bronnen. Het is grappig om te zien hoe de wiskunde daar soms een rol in speelt. Zo doorzag hij - omdat hij wist dat ze in de Middeleeuwen geen breuken kenden - als eerste de methode waarmee de mensen in die tijd de omvang van stukken land bepaalden en met elkaar vergeleken.”

„Postma's manier van denken had een hoog abstractieniveau en dat kwam hem ook als historicus van pas. Wil je aan de hand van incompleet bronnenmateriaal uit de middeleeuwen toch iets over ontwikkelingen van landgebruik schrijven, dan moet je voldoende kennis heb-

Maarten Duijvendak: „Postma's manier van denken had een hoog abstractieniveau.” FOTO REYER BOXEM

ben en moet je over verbeeldingskracht beschikken om verbanden te leggen. Postma had beide.”

Dat Obe Postma in de geschiedwetenschap van de jaren twintig en dertig status had, vond Duijvendak terug in de collegedictaten van Wiebe Jan Formsa, de latere rijksarchivaris van Groningen. Duijvendak kwam daarin verwijzingen tegen van professor Isaak Gosses naar het werk van Postma.

In de loop van de twintigste eeuw zijn de academisch geschoolde historici en de liefhebbers uit elkaar gegroeid. Historici zijn steeds meer gegripen uit de sociologie en de economie gaan gebruiken om gebeurtenissen in een bepaalde context te begrijpen, terwijl de sneupers - die

‘Obe Postma was heel creatief in het gebruik van zijn bronnen’

zich vaak op de regionale geschiedenis richten - in de meeste gevallen volstaan met een feitenrelaas.

Duijvendak: „Dat zie je bij schrijvers van dorpsgeschiedenissen, maar bijvoorbeeld ook in de architectuurgeschiedenis. Dat levert heel

interessant materiaal op, maar wat ontbreekt zijn de economische en sociaal-politieke ontwikkelingen die al die feiten in een context plaatsen. Voor een historicus is het interessant om te weten hoe bepaalde gebeurtenissen in Rottum in relatie staan tot ontwikkelingen in dezelfde periode in Joure en andere dorpen.”

Was de geschiedschrijving door amateurs lange tijd het werk van priesters, dominees, notarissen, onderwijzers en journalisten, de laatste dertig jaar publiceren ook huisvrouwen en gepensioneerde boeren boeken over historische onderwerpen. Volgens Duijvendak heeft dat te maken met gestegen opleidingsniveau en - door de vut - met de toegenomen vrije tijd van veel mensen. Het

is dan ook geen toeval dat de cultuurhistorische verenigingen in de noordelijke provincies nergens zo groot zijn als in Drenthe. „Die provincie heeft het grootste aantal hoogopgeleide gepensioneerden.”

Duijvendak verwacht ook om een andere reden dat het aandeel van hogere standen in de geschiedschrijving door amateurs nog verder zal afnemen. „Die notarissen, advocaten en priesters moeten vroeger over veel vrije tijd hebben beschikt, zoveel uren brachten ze door in archieven en met reizen. De werkdruk bij de mensen was lang zo groot niet als tegenwoordig.”

De studiedag is vrijdag in Tresoar in Leeuwarden en begint om 10.30 uur.